

Anonimizirana različica

Prevod

C-574/21-1

C-574/21

Predlog za sprejetje predhodne odločbe

Datum vložitve:

20. september 2021

Predložitveno sodišče:

Nejvyšší soud České republiky (Češka republika)

Datum predložitvene odločbe:

29. junij 2021

Tožeča stranka:

QT

Tožena stranka:

O2 Czech Republic a. s.

[...] (ni prevedeno)

SKLEP

Vrhovno sodišče je [...] (ni prevedeno) v zadevi tožeče stranke [...] (ni prevedeno) **QT** [...] (ni prevedeno) zoper toženo stranko **O2 Czech Republic a. s.**, [...] (ni prevedeno) za plačilo 2.023.799 CZK z obrestmi, ki jo je obravnaval Obvodní soud pro Prahu 4 (okrožno sodišče v Pragi 4, Češka republika) pod opravilno številko 60 C 100/2014, po preučitvi kasacijske pritožbe tožeče stranke zoper sodbo Městský soud v Praze (mestno sodišče v Pragi, Češka republika) z dne 27. novembra 2019, zadeva št. 72 Co 302/2019-939, odločilo, kot sledi:

I. [...] (ni prevedeno)

II. Vrhovno sodišče na podlagi člena 267 Pogodbe o delovanju Evropske unije Sodišču Evropske unije predlaga, naj odgovori na naslednji vprašanji za predhodno odločanje:

Ali je treba izraz „provizija, za katero je trgovski zastopnik prikrajšan“ v smislu člena 17(2)(a), druga alineja, Direktive Sveta z dne 18. decembra 1986 o usklajevanju zakonodaje držav članic o samozaposlenih trgovskih zastopnikih razlagati tako, da taka provizija vključuje tudi provizijo za pogodbe, ki bi jih trgovski zastopnik sklenil, če pogodba o trgovskem zastopanju ne bi bila odpovedana, s strankami, ki jih je pridobil za naročitelja, ali s katerimi je znatno povečal obseg poslovanja?

Če je odgovor pritrdilen, pod kakšnimi pogoji ta ugotovitev velja tudi za tako imenovane enkratne provizije za sklenitev pogodbe?

O b r a z l o ž i t e v:

I.

Dejansko stanje zadeve in dosedanji postopek pred češkimi sodišči

- 1 Tožeča stranka je v zgoraj navedeni zadevi zahtevala, naj se toženi stranki naloži plačilo zneska 2.023.799 CZK z zamudnimi obrestmi iz naslova pravice trgovskega zastopnika do odpravnine.
- 2 Obvodní soud v Praze 4 (okrožno sodišče v Pragi 4) je v prvi sodbi z dne 14. septembra 2015[...] (ni prevedeno) najprej delno ugodilo zahtevku, Městský soud v Praze (mestno sodišče v Pragi) pa je kot pritožbeno sodišče s sklepom z dne 16. marca 2016 [...] (ni prevedeno) to sodbo razveljavilo zaradi nepopolne ugotovitve dejanskega stanja in zadevo vrnilo v odločanje sodišču prve stopnje.
- 3 Obvodní soud v Praze 4 (okrajno sodišče v Pragi 4) je z drugo sodbo z dne 30. januarja 2019 [...] (ni prevedeno) tožbo zavrnilo.
- 4 Nižjestopenjska sodišča so ugotovila naslednje dejansko stanje v zadevi:

Med tožečo stranko in pravnim predhodnikom tožene stranke (v nadaljevanju: tožena stranka) je bila 1. januarja 1998 sklenjena pogodba o trgovskem zastopanju, katere predmet so bili pogoji trgovskega zastopanja, ponudba in prodaja telekomunikacijskih storitev tožene stranke v sistemu NMT 450 in GSM, dobava in prodaja mobilnih telefonov, njihove dodatne opreme in po potrebi drugih izdelkov ter podpora naročnikom. Pravno razmerje med strankama je prenehalo 31. marca 2010 na podlagi odpovedi tožene stranke.

V skladu s pogodbo o trgovskem zastopanju je bila tožeča stranka upravičena do enkratne provizije za vsako pogodbo, ki jo je sklenila v imenu tožene stranke. Čeprav je tožeča stranka v letih 2006 in 2007 pridobila nove stranke za toženo stranko ali sklenila dodatne pogodbe z obstoječimi strankami, npr. za drug produkt, ali obnovila pogodbe z njimi, tudi ob upoštevanju najdaljšega obdobja vezave pri naročniških razmerjih, ki je v teh letih znašalo največ 30 mesecev, čas, za katerega so bile te pogodbe sklenjene, ni presegel datuma 31. marca 2010, ko je pogodbeno razmerje med strankama prenehalo. Kar zadeva leti 2008 in 2009, je

skupaj 431 obveznosti preseglo dan 31. marca 2010, od tega je bilo 155 novih pogodb, v 276 primerih pa je šlo za spremembe obveznosti. Tožeča stranka je tako dokazala, da je za toženo stranko pridobila nove stranke in povečala posle z obstoječimi strankami. Za te aktivnosti je tožeča stranka od tožene stranke prejela ustrezno provizijo.

- 5 Prvostopenjsko sodišče je poudarilo, da je bila dolžnost tožeče stranke, da jasno in natančno navede, kakšne koristi je tožena stranka imela od teh poslov, česar pa tožeča stranka ni storila. Zato je sklenilo, da tožeča stranka ni dokazala, da je imela tožena stranka tudi po prenehanju sodelovanja znatne koristi od strank, ki jih je pridobila tožeča stranka. Zato ni več podrobno obravnavalo nadaljnega pogoja za izplačilo odpravnine, in sicer tega, ali je odpravnina pravična. Zato je tožbo zavrnilo kot neutemeljeno.
- 6 Ob obravnavi pritožbe tožeče stranke je Městský soud v Praze (mestno sodišče v Pragi) v odločbi, navedeni na naslovnici, potrdilo sodbo prvostopenjskega sodišča, pri čemer se je oprlo na njegove dejanske ugotovitve.
- 7 Pritožbeno sodišče je poudarilo, da so bile dogovorjene provizije za posredovanje tožeče stranke pri sklepanju poslov enkratne in da so bile tožeči stranki izplačane v celoti, ter menilo, da argumentacija tožeče stranke glede provizij, do katerih bi hipotetično bila upravičena ob sklenitvi nadaljnjih poslov z obstoječimi ali novimi strankami, ne utemeljuje pravice do odpravnine v smislu člena 669 zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník (zakon št. 513/1991, trgovinski zakonik), ki je veljal do 31. decembra 2013 (v nadaljevanju: trgovinski zakonik). Čeprav je tožeča stranka pridobila nove stranke in povečala posle z obstoječimi strankami, od česar je lahko tožena stranka imela koristi tudi po prenehanju pogodbe o trgovskem zastopanju, je tožena stranka za te posle tožeči stranki že plačala provizijo v skladu s pogodbo o trgovskem zastopanju, zato bi bilo plačilo odpravnine nepravilno v smislu člena 669(1)(b) trgovinskega zakonika in je že iz tega razloga utemeljeno tožbeni zahtevek zavrniti.
- 8 Tožena stranka je zoper sodbo pritožbenega sodišča vložila kasacijsko pritožbo.
- 9 Kasacijski pritožnik pred kasacijskim sodiščem izpostavlja vprašanje, o katerem je pritožbeno sodišče sicer odločilo v skladu s sodno prakso kasacijskega sodišča, vendar kasacijski pritožnik meni, da bi bilo treba o tem vprašanju odločiti drugače. Kasacijski pritožnik se ne strinja s pravnim zaključkom Nejvyšší soud (vrhovno sodišče), da je izgubljena provizija v smislu člena 669(1)(b) trgovinskega zakonika provizija, ki bi jo zastopnik „sicer prejel za že opravljene posle“ (glej sodbe Nejvyšší soud (vrhovno sodišče) z dne 26. oktobra 2011, zadeva št. 32 Cdo 3359/2011, ECLI:CZ:NS:2011:32.CDO.3359.2011.1, z dne 17. decembra 2013, zadeva št. 32 Cdo 534/2012, ECLI:CZ:NS:2013:32.CDO.534.2012.1, z dne 27. oktobra 2015, zadeva št. 23 Cdo 1531/2015, ECLI:CZ:NS:2015:23.CDO.1531.2015.1, ter druge povezane odločbe). Pritožnik v kasacijski pritožbi pa trdi, da so izgubljene provizije tiste provizije, ki bi jih trgovski zastopnik hipotetično prejel, torej ki jih je izgubil od

poslov, ki jih je naročitelj sklenil po prenehanju pogodbe o trgovskem zastopanju s strankami, ki jih je trgovski zastopnik pridobil ali pri katerih je znatno povečal posle.

II.

Upošteveno nacionalno pravo

Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník (zakon št. 513/1991, trgovinski zakonik), v različici, veljavni do 31. decembra 2013:

Člen 669

„(1) V primeru prenehanja pogodbe je trgovski zastopnik upravičen do odpravnine, če

(a) je za naročitelja pridobil nove stranke ali znatno povečal obseg poslovanja z obstoječimi strankami in ima naročitelj še naprej znatne koristi od poslov s temi strankami, in

(b) je plačilo te odpravnine pravično, ob upoštevanju vseh okoliščin, zlasti provizije, ki jo bo trgovski zastopnik izgubil in ki izhaja iz poslov, opravljenih s temi strankami; te okoliščine vključujejo tudi uporabo ali neuporabo konkurenčne klavzule v smislu člena 672a.“

III.

Pravo Unije, ki se uporablja

- 10 Direktiva Sveta z dne 18. decembra 1986 o usklajevanju zakonodaje držav članic o samozaposlenih trgovskih zastopnikih (posebna izdaja v slovenščini, poglavje 6, zvezek 1, str. 177) (v nadaljevanju: Direktiva):

Člen 17

(1) Države članice sprejmejo potrebne ukrepe, s katerimi trgovskemu zastopniku po prenehanju veljavnosti pogodbe o trgovskem zastopanju zagotovijo nadomestilo v skladu z odstavkom 2 ali odškodnino v skladu z odstavkom 3.

(2)

(a) Trgovski zastopnik ima pravico do nadomestila, če in kolikor:

- je naročitelju priskrbel nove stranke ali razširil poslovne stike z obstoječimi strankami in naročitelj še uživa velike prednosti v poslih s temi strankami in*
- je plačilo tega nadomestila ob upoštevanju vseh okoliščin ustrezno, predvsem glede provizije, za katero je trgovski zastopnik prikrajšan in*

ki izhaja iz poslov s temi strankami. Države članice lahko predvidijo, da te okoliščine zajemajo tudi izvajanje ali neizvajanje konkurenčne klavzule v skladu s členom 20;

IV.

Obrazložitev predloženega vprašanja za predhodno odločanje

- 11 Namen Direktive je harmonizirati zakonodajo držav članic v zvezi s pravnimi razmerji med strankami pogodbe o trgovskem zastopanju. Njen namen je zlasti zaščititi trgovske zastopnike v njihovih odnosih z naročitelji, za doseg tega cilja pa Direktiva v členih od 13 do 20 med drugim določa pravila, ki urejajo sklenitev in prenehanje pogodbe o trgovskem zastopanju (glej sodbo Sodišča z dne 23. marca 2006, Honyvem Informazioni Commerciali, C-465/04, ECLI:EU:C:2006:199, točki 18 in 19, ali sodbo Sodišča z dne 26. marca 2009, Turgay Semen, C-348/07, ECLI:EU:C:2009:195, točka 14). Ob upoštevanju tega dejstva iz ustaljene sodne prakse Sodišča izhaja, da je izključena vsakršna razlaga člena 17 Direktive, ki bi lahko bila neugodna za trgovskega zastopnika (glej tudi ob upoštevanju drugih sklicev sodbo Sodišča z dne 19. aprila 2018, Conseils et mise en relations SARL, C-645/16, ECLI:EU:C:2018:262, točka 35).
- 12 Pravo Češke republike temelji na sistemu odpravnine, saj je bila vanj prenesena določba iz člena 17(2) Direktive. Ta sistem je med drugim prisoten tudi v veljavnih določbah prava Zvezne republike Nemčije (glej že navedeno sodbo Turgay Semen, C-348/07, točka 16).
- 13 Nejvyšší soud (vrhovno sodišče) je v sodbi z dne 26. oktobra 2011, zadeva št. 32 Cdo 3359/2011, izrazilo (čeprav le kot *obiter dictum*) stališče, da mora biti provizija, ki bi jo trgovski zastopnik izgubil zaradi odpovedi pogodbe o trgovskem zastopanju, provizija, ki bi jo sicer (tj. če pogodba o trgovskem zastopanju ne bi bila odpovedana) prejel od že opravljenih poslov, tj. od poslov, ki jih je sklenil, ali od znatnega povečanja poslov. To stališče je potrdilo tudi Nejvyšší soud (vrhovno sodišče) v sodbah z dne 17. decembra 2013, zadeva št. 32 Cdo 534/2012, z dne 27. oktobra 2015, zadeva št. 23 Cdo 1531/2015, in v drugih sodbah, s čimer se je oblikovala ustaljena sodna praksa.
- 14 V nemški sodni praksi in literaturi pa je mogoče zaslediti nasprotni trend, saj je bilo sprejeto stališče, da je provizija, ki jo izgubi trgovski zastopnik, provizija za sklenitev pogodb, ki bi jo trgovski zastopnik v hipotetičnem primeru nadaljevanja pogodbe o trgovskem zastopanju prejel za prihodnje posle med naročiteljem in strankami, ki jih je pridobil za naročitelja ali s katerimi je znatno povečal posle (glej ob sklicevanju na sodno prakso zveznega vrhovnega sodišča Busche v: OETKER, Hartmut, Kommentar zum Handelsgesetzbuch (HGB). 4. izdaja, München, C.H. Beck, 2021, HGB § 89b, točka 22; Strobl v: Münchener Kommentar zum HGB 5. izdaja, 2021, HGB § 89b, točka 104; iz sodne prakse, na primer odločba zveznega vrhovnega sodišča z dne 13. maja 1957, številka zadeve II ZR 19/57, objavljena tudi v reviji Neue Juristische Wochenschrift 1957, 1028). Ta

sklep izhaja tudi iz besedila člena 89b(1), točka 2, nemškega trgovskega zakonika pred spremembo iz leta 2009, ki se je izrecno nanašal na posle, sklenjene v prihodnosti.

- 15 Iz nemške sodne prakse in strokovne literature izhaja, da v primeru enkratnih provizij (*Einmalprovisionen*) trgovski zastopnik ne izgubi nobene provizije. Deželno sodišče v Münchnu je na primer v sodbi z dne 23. februarja 2011, zadeva št. 10 HK O 3966/10, ugotovilo, da enkratna provizija za sklenitev pogodbe o kabelski povezavi ni provizija, ki bi jo trgovski zastopnik izgubil. Deželno sodišče je to ugotovilo prav na podlagi narave enkratne provizije: „namen dogovora o enkratni proviziji je nadomestiti neugoden položaj trgovskega zastopnika, ki je običajno povezan z odpovedjo pogodbe o trgovskem zastopanju“. Podobno je ugotovilo tudi višje deželno sodišče v Kölnu v sodbi z dne 19. junija 2015, št. zadeve 19 U 109/14, ki je na voljo tudi v informacijskem sistemu Beck-online.de pod oznako BeckRS 2015, 19345 (glej zlasti točki 44 in 45), čeprav je izrecno poudarilo, da je kljub neobstoju izgubljenih provizij mogoče priznati pravico do odpravnine. Tudi v nemških pravnih komentarjih je mogoče prebrati: „Če so bile dodeljene enkratne provizije, po prejšnjih stališčih [tj. stališčih pred spremembo člena 89b nemškega trgovskega zakonika leta 2009 pod vplivom sodbe Turgay Semen C-348/07] do izgube provizije ni prišlo, če ni bilo mogoče v prihodnosti pričakovati nobenih poslov s strankami, ki jih je pridobil trgovski zastopnik. Ta težava se pojavlja predvsem pri dolgoročnih pogodbah, pri katerih je posrednik enkrat za vselej poplačan s provizijo ob sklenitvi pogodbe.“ (glej tudi sklicevanja na drugo literaturo o EMDE, Raimond. Vertriebsrecht: §§ 84-92c HGB. *Handelsvertreterrecht – Vertragshändlerrecht – Franchiserecht*. 3. prenovljena in razširjena izdaja, Berlin, De Gruyter, 2014, HGB § 89(b), točka 228).
- 16 Glede na sodno prakso in literaturo iz prejšnjih točk, ki so v nasprotju z ustaljeno sodno prakso Nejvyšší soud (vrhovno sodišče), obstaja nesporni dvom glede razlage člena 17(2)(a) druga alineja, Direktive, ki ga lahko razreši le Sodišče Evropske unije kot sodišče, pristojno na podlagi člena 47(2) Listine Evropske unije o temeljnih pravicah in člena 36(1) Listine Češke republike o temeljnih pravicah, ki sta za Nejvyšší soud (vrhovno sodišče) zavezujoča.
- 17 Ker je razlaga člena 17(2)(a) druga alineja, Direktive nujna za odločitev o pravici trgovskega zastopnika do odpravnine v obravnavani zadevi, ker je Nejvyšší soud (vrhovno sodišče) sodišče, zoper katerega odločbe po nacionalnem pravu ni pritožbe v skladu z nacionalnim pravom v smislu člena 267, tretji odstavek, Pogodbe o delovanju Evropske unije (v nadaljevanju: PDEU), hkrati pa ni podana nobena od izjem, v primeru katerih Sodišču ni treba postaviti vprašanja za predhodno odločanje v zvezi z razlago [razlage tega izraza v členu 17(2)(a) druga alineja, Direktive ni mogoče šteti za *acte clair* ali *acte éclairé* – glej sodbo Sodišča v zadevi CILFIT, C-283/81], se mora Nejvyšší soud (vrhovno sodišče) v skladu s postopkom iz člena 267 PDEU obrniti na Sodišče Evropske unije.

[...] (ni prevedeno)